

Ida-Viru õiglase ülemineku visioonipäevad

SEKKUMISE FAKTILEHT:

Ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste arendamine ja Ida-Virumaal Kemikaaliriskide hindamise partnerluse (PARC) tegevused ja biomonitoring

/по-русски см. ниже/

Meetme nimetus ja maht:

Ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste arendamine Ida-Virumaal – 5 miljonit eurot.

Kemikaaliriskide hindamise partnerluse (PARC) tegevused ja biomonitoring – 0,8 miljonit eurot.

Kliimaneutraalsusele üleminekust tulenev väljakutse ja arengu vajadus, mis tingib meetme väljatöötamise; seos õiglase ülemineku fondi (ÕÜF) eesmärkidega:

Ida-Virumaa on üks regioonidest, mis paistab kehvemate sotsiaal-majanduslike näitajate poolest teravalt silma ja vajab seetõttu ka suuremat tähelepanu. Hästi toimiv sotsiaalkaitse- ja tervishoiusüsteem on üks piirkonna edasise arengu eeldusi ning seeläbi kapõlevkivitööstusel tuginevalt majandusmudelilt edasi liikumise oluline aspekt, sest sellest sõltub, kas inimesed näevad piirkonnas elamise võimalusi või otsivad neid mujalt.

Viimaste aastakümnete jooksul on Ida-Virumaal vähenenud tööealine elanikkond ning kasvanud ülalpeetavate suhtarv, mis raskendab tööjõu kättesaadavust, vähendab



RAHANDUSMINISTEERIUM



Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid



Eesti
tuleviku heaks

investorite huvi ning selle tõttu halveneb maakonna majanduslik olukord lumepalliefektina veelgi.

Hoolekandeline ja tervishoiuabi saamine on keeruline ja tihti ebaefektiivne, sest tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandesüsteem ei moodusta loogilist tervikut. Abi leidmine jääb sageli abivajadusega inimese ja tema lähedaste õlule, kuigi lähtuda tuleks inimese terviklikest vajadustest ning pakutav abi peaks olema koordineeritud ja integreeritud. Arvestades, et Eesti keemiatööstus on suuresti koondunud Ida-Virumaale ja sellest on suur osa põlevkivisektoril, on tervisekahjude vähendamiseks esmatähtis sektoriga seotud kemikaaliriskide hindamine ja nende riskide maandamine. Hetkel on Eestil puudu pädevust ja võimekust hinnata põlevkivisektori ja keemiatööstuse tegelikku mõju piirkonna elanike tervisele, kuid selleks on suur vajadus. Kuna peale põlevkivisektori on Ida-Virumaal enamik Eesti keemiatööstusest, siis PARC võimaldab meil seitsme aasta jooksul suurendada Ida-Virumaaga seotud laborite analüüsivõimekust (sh uuendada laborite sisustust), koolitada kemikaalide riskihindamisega tegelevaid spetsialiste ning vajaduse korral töötada välja uusi keemiatööstuse mõju hindamise meetodikaid. Biomonitoringu projekti eesmärk on hinnata põlevkivisektori kui ühe enam saastava tootmisvaldkonna mõju elukeskkonnale ja inimeste tervisele. Projekti raames võetakse proovid 1000 inimeselt (töötajad ja elanikud) ning tulemuste põhjal koostatakse tervisemõjude analüüs. See aitaks kaasa põlevkivi kasutamisele muuks kui kütteks.

Meetme eesmärk ja eesmärgi lühikirjeldus:

Meetme „Ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste arendamine Ida-Virumaal” eesmärk on ühtlustada Ida-Viru maakonnas pakutavate sotsiaalhoolekande ja tervishoiu abimeetmete korraldust ning parandada teenuste osutamise kvaliteeti. Sotsiaal- ja tervishoiusüsteemi vaatest on oluline võtta Ida-Virumaa eritähelpanu alla ja tagada nende valdkondade arendamine, et tekiks ühtne hästi kättesaadavate teenuste võrgustik ning areneks koostöö tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemi, sh lastekaitse valdkonna vahel. See toetaks piirkonna sotsiaal-majanduslikku arengut ja inimväärse elukeskkonna teket ning panustaks seeläbi õiglase ülemineku protsessi Ida-Virumaal.

Meede „Kemikaaliriskide hindamise partnerluse (PARC) tegevused ja biomonitoring“ hõlmab PARC-i tegevusi ja biomonitoringut. Kemikaaliriskide hindamise partnerlusega on võimalik saada teadmisi, tööriistu ning koostöövõimalusi, ehitamaks tulevikuks teadmiste baasi, mis võimaldab suurendada Ida-Virumaa keemialaborite võimekust. Riskihindamise üks osa on ka biomonitoring, mis aitab täpsemalt mõista põlevkivitööstuse mõju elanikele ja keskkonnale. Biomonitoringu uuringu tulemuste põhjal võetakse vajaduse korral kasutusele kliimanetraalsed keskkonnameetmed selleks, et vähendada põlevkivitööstuse negatiivset mõju elukeskkonnale, ning samuti on võimalik planeerida juba konkreetseid ennetus- ja sekkumismeetmeid tervisekahjude vähendamiseks.

Toetatavad tegevused:



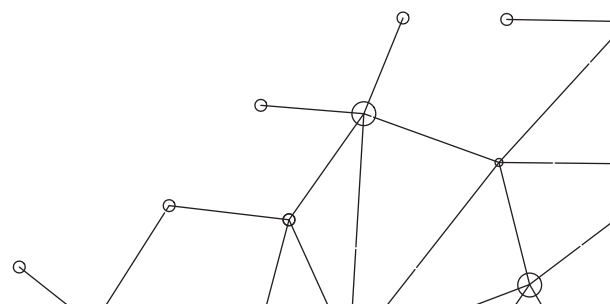
RAHANDUSMINISTEERIUM



Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid



Eesti
tuleviku heaks



Piirkonnas tuleb suurendada riigi tuge kohalikele omavalitsustele (KOV), et aidata neil täita sotsiaalhoolekandelisi ülesandeid, suurendades seeläbi nende võimekust reageerida sotsiaalteenuste korraldamise valdkondlikele kitsaskohtadele ning toetades KOV-i juhtimise ja institutsionaalse võimekuse kasvu. Tervishoiu vaatest on oluline Ida-Viru piirkonna elanike tervise edendamine ja haiguste ennetamine, ravi kvaliteedi parandamine ning tervisealase ebavõrdsuse vähendamine kohaliku tööjõupotentsiaali parema kasutuselevõtu ja kolmandate riikide spetsialistide integreerimisega tervishoiusüsteemi.

Koostöös kohaliku tasandi otsustajatega (sh omavalitsusliit) on kavas aastatel 2022–2029 ellu viia piirkonna sotsiaal- ja tervisevaldkonna võimekuse suurendamise programm, mille raames toetatakse:

- sotsiaal- ja tervishoiuteenuste integratsiooni, sh koordinatsioonimudeli rakendamist Ida-Virumaal;
- sotsiaal-, lastekaitse- ja tervisevaldkonna töötajate kutseoskuse täiendamist ja erioskuste õpetamist spetsialiseerunud spetsialistidele, sh juhtidele ja teenust vahetult osutavatele spetsialistidele;
- motivatsioonipaketi loomist piirkonda tööle tulevatele sotsiaal- ja tervisevaldkonna töötajatele; järjepideva nõustamise võimaluse pakkumist;
- kodus elamist toetavate sotsiaalteenuste arendamist;
- kolmandatest riikidest tulevate tervishoiuspetsialistide kohanemisprogrammi; pere- ja soopõhise vägivalla varajase märkamise tõhustamist;
- kriisisündmuse üle elanud inimestele psühhosotsiaalse abi ja toetuse kättesaadavuse tagamist; asendushoolduses uute hooldusperede värbamist koostöös KOV-idega;
- asendushoolduse kvaliteedi arendamist (nt mentorprogramm, koolitused).

Et meetmete mõju oleks maksimaalne, tuleb luua eraldi projektorganisatsioon, mis moodustatakse Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti, Tervise Arengu Instituudi, Eesti Haigekassa ja kohalike omavalitsuste spetsialistidest. Tagatakse maakondliku sotsiaalvaldkonna projekti koordinaatori võimekuse loomine omavalitsusliidus (IVOL). Seeläbi tagatakse maakondlik koordinatsioon teenuste arendamisel ja pakkumisel.

Meetme „Kemikaaliriskide hindamise partnerluse (PARC) tegevused ja biomonitoring“ raames ei ole ette nähtud avatud taotlusvoore, kuid ootame soovitusi selle kohta, millised kemikaaliriskide hindamise ja biomonitoringuga seotud tegevused võiksid anda suurima mõju piirkonna arengule.

Sihtrühmad:

- Kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajad, lastekaitsetöötajad ja vahetult teenust, sh erihooldekandeteenust ja asendushooldust, osutavad isikud
- Psühhosotsiaalse esmaabi koolituse sihtrühm on spetsialistid, kes puutuvad enda töös kokku kriisisündmuse kogunud inimestega: sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad,



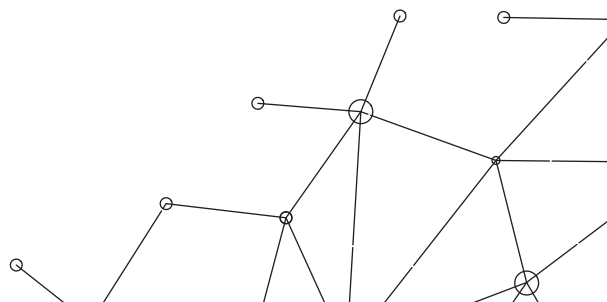
RAHANDUSMINISTEERIUM



Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid



Eesti
tuleviku heaks



hoolekandeasutuste töötajad, politseinikud, päästjad, meedikud, asendus- ja turvakodude spetsialistid, kogukonnaliikmed, tööandjad erinevatest eluvaldkondades, haridusvaldkonna töötajad

- Teenuseosutajad ja -saajad
- Ida-Viru maakonna omavalitsusüksuste (neli valda – Alutaguse, Jõhvi, Lüganuse ja Toila – ning neli linna – Kohtla- Järve, Narva, Narva-Jõesuu ja Sillamäe) otsustusorganite (valitsus ja volikogu) liikmed ja kohaliku tasandi poliitikakujundamises osalevad ametnikud, sh asjakohased rakendusasutuste töötajad, IVOLi töötajad
- Piirkondlikud vabaühendused
- Sotsiaalkindlustusameti, haigekassa jt riigiasutuste kohapealsed kaasatud spetsialistid
- Põlevkivisektori ja piirkonna töötajad, elanikud ning KOV-id
- Kemikaale käitlevad ettevõtted, laborid ja sealsed töötajad.

Peamised küsimused, millele ümarlauaarutelult vastuseid soovitakse saada:

- Meetmete ja tegevuste piisavus: kas meetmetest on välja jäänud mingi oluline teema? Kas mõnda meedet tuleks selgemini adresseerida?
- KOVide jt meetmetes osalevate partnerite võimestamine: mida vajatakse selleks, et planeeritavates meetmetes osaleda?
- Kuidas tagada tegevuste jätkumine peale ÕÜFi rahastuse lõppu?
- Kas ja milline keskkonnasaaste ohustab Teie elukeskkonda ja tervist enim – nt vee (sh joogivesi), toidu, õhu, kemikaalide kaudu?
- Kus puutub Ida-Viru elanikkond kemikaalidega kõige rohkem kokku ehk missuguste piirkondade elanike ja töötajate kokkupuudet keskkonnasaaste ja kemikaalidega peaks veel edasi uurima?

Ootame kahe nädala jooksul pärast ümarlauaarutelu toimumist kirjalikke kommentaare ja ettepanekuid:

Regina.Sergejeva@sm.ee, Ramon.Nahkur@sm.ee ja Marilin.Lutsoja@sm.ee



RAHANDUSMINISTEERIUM



Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid



Eesti
tuleviku heaks

